

Herbestemming & hergebruik

Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (BO en IVO-O)

Dinteloord, Westerstraat 56

Gemeente Steenbergen (NB)

Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (BO en IVO-O)

Dinteloord, Westerstraat 56

Gemeente Steenbergen (NB)

Projectnummer 2022-0023-006

5 januari 2023

In opdracht van BRO

Versie 2.0 definitief

Lycens Archeologisch Rapport 148

ISSN 2772-8900

Auteur

Mirjam Soldaat/Laura Soetens

Senior KNA Archeoloog

l.soetens@lycens.nl

M 06 820 639 04

Autorisatie

A.M. Bakker

Senior KNA Prospector

a.bakker@lycens.nl

M 06 828 989 39

Status bevoegde overheid: niet beoordeeld

Inhoud

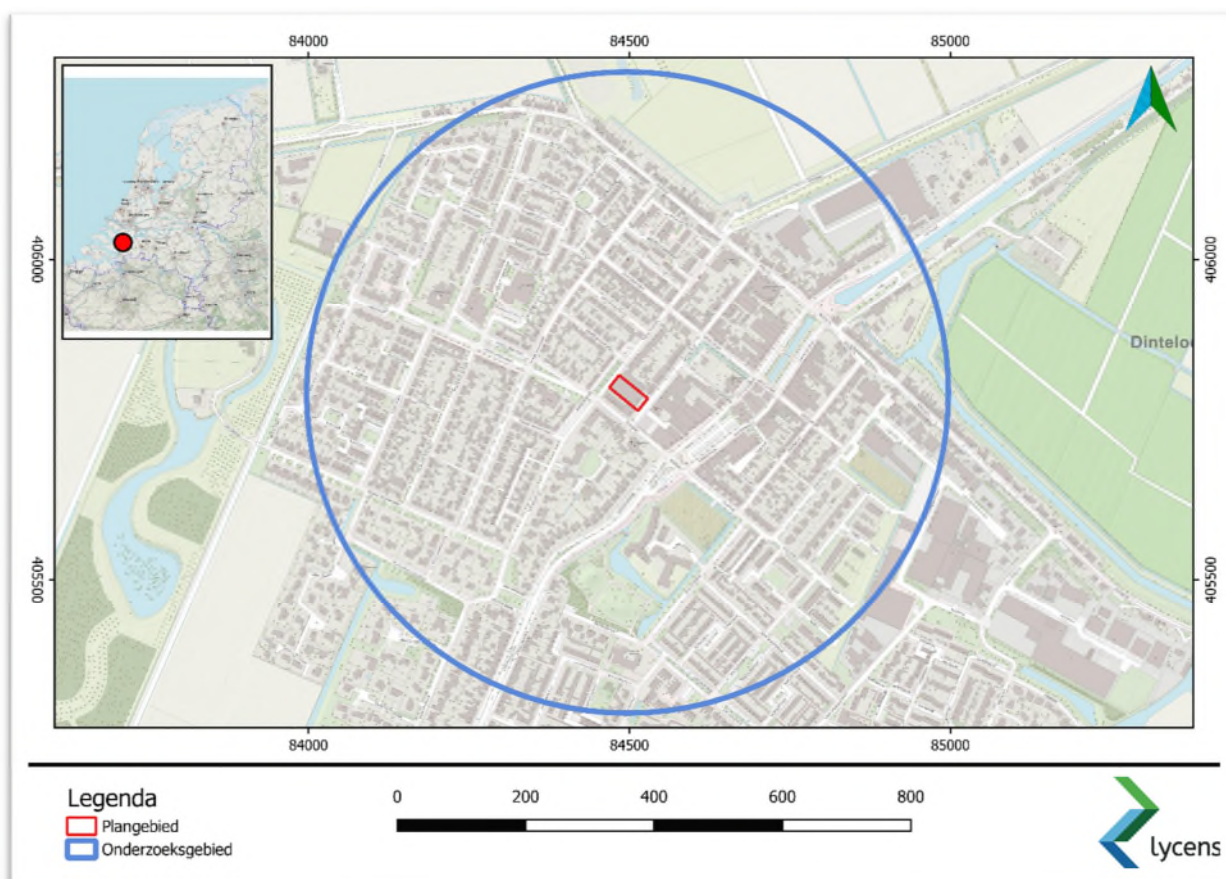
Administratieve gegevens	4
Locatie gegevens	5
Samenvatting resultaten	6
1. Aanleiding voor het onderzoek	8
1.1. Onderzoekskader	8
1.2. Huidige en toekomstige situatie op de onderzoekslocatie	9
1.3. Begrenzing onderzoeks- en plangebied	10
1.3.1. Begrenzing plangebied	10
1.3.2. Begrenzing onderzoeksgebied	10
1.4. Doel van het onderzoek	10
1.5. Onderzoeksvragen	11
2. Bureauonderzoek	12
2.1. Aardwetenschappelijke gegevens	12
2.2. Bekende archeologische waarden	17
2.3. Archeologie	19
2.4. Historische waarden	19
2.5. Bekende verstoringen	23
2.6. Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	23
3. Resultaten veldonderzoek	25
3.1. Beschrijving onderzoeksmethode	25
3.2. Beschrijving onderzoeksresultaten	26
4. Conclusie en aanbevelingen	26
4.1. Conclusies	26
4.2. Beantwoording onderzoeksvragen	27
4.3. Selectieadvies	27
Bijlage 1 Boorprofielen	30

Administratieve gegevens

Projectnaam	Dinteloord, Westerstraat 56		
Projectcode	2022-0023-006		
Type onderzoek	Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)		
ARCHIS zaakidentificatie	5272309100		
Projectleider	A.M. Bakker Senior KNA Archeoloog		
Contact	T: 0541 570 730 M: 06-828 989 39 E: a.bakker@lycens.nl		
Opdrachtgever	BRO		
Contact	M. de Rooy Bosscheweg 107 5282 WV Boxtel T: 06-14879369 E: mark.de.rooy@bro.nl		
Bevoegde overheid	Gemeente Steenbergen O. Reijers Buiten de Veste 1 4652 GA Steenbergen T: 06-21546309 E: o.reijers@gemeente-steenbergen.nl		
Uitvoering onderzoek	Juni 2022		
Beheer en locatie documentatie	Lycens BV en e-depot		
Illustraties	Auteur(s) tenzij anders vermeld		
Medewerkers	M. Soldaat	Lycens	35497661
	L. Soetens	Lycens	17783641

Locatie gegevens

Projectnaam	Dinteloord, Westerstraat 56
Plaats	Dinteloord
Gemeente	Steenbergen
Provincie	Noord-Brabant
Kaartblad	43G
Kadastrale gegevens	DT002 – F - 3477
Coördinaten	X:84499.89, Y:405789.66
Oppervlakte	Circa 1.410 m ²
NAP-hoogte maaiveld	Circa 0,2 m +NAP

Afb. 1. Ligging plangebied en globale begrenzing onderzoeksgebied (bron achtergrondkaart: PDOK).

Samenvatting resultaten

Plangebied	zie Afb. 1	
Aanleiding	Het onderzoek vindt plaats in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning.	
Vraagstelling	Wat is de bodemopbouw en zijn er aanwijzingen voor bodemverstoringen? Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten? Welke consequenties zal de uitvoering van het plan hebben op (eventueel) aanwezige archeologische resten? Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan dit bestaan?	
Aardwetenschappelijke gegevens	Geologie	Getijdenafzettingen (Laagpakket van Walcheren) op kustveen (Hollandveen Laagpakket) op oudere getijdenafzettingen (Laagpakket van Wormer). Holoceen
	Geomorfologie	<i>Extrapolatie:</i> Code M72. Vlake van getijafzettingen of Code B72 Getij-oeverwal.
	AHN3	Geulen en verhogingen zijn in de omgeving van het plangebied zichtbaar. De bebouwde kom van Dinteloord ligt hoger dan de omliggende gronden.
	Bodem	<i>Extrapolatie:</i> Code Mn35A. Kalrijke poldervaaggronden; lichte klei of Code Mn45A. Kalkrijke poldervaaggronden; zware klei.
	Paleogeografie	9000 v. Chr. Pleistocene zandgebieden, beneden 16 en 0 m - NAP 5500 v. Chr. Wadden en slikken: getijdenzone. 3850 v. Chr. Veengebied 1250 na Chr. Noord: Wadden en slikken: getijdenzone. Zuid: Kwelder 1500 na Chr. Kwelder 1850 na Chr. Bedijkte kwelders en riviervlakten: ingedijkt.
	DINOloket	B43G0373, ca. 250 ten noordwesten van plangebied 0 – 2,7 m -mv Zandige klei Getijdegeul- en plaatafzettingen Holoceen 2,7 – 4,6 m -mv Hollandveen Holoceen 4,6 – 6 m -mv Zand, marien Midden-Holoceen 6 – 6,7 m Dekzand, Laat-Pleistoceen
Bekende archeologische waarden	Vooralsnog zijn er geen archeologische vondsten bekend uit de omgeving van het plangebied.	
Historische waarden	Het plangebied ligt in de polder Prinsenland, die is ingepolderd in 1605. Op de kaart van 'Zelandia' uit 1587 is te zien dat Dinteloord nog niet bestond. Op de kaart van Nicolaes Jansz. Ottens uit 1719-1725 is het dorp inmiddels wel zichtbaar. Dinteloord werd	

	aangelegd in het patroon van een zogeheten ‘voorstraatdorp’. Het dorp ontstond rond een dubbele Voorstraat, aan weerskanten van een oude kreek die door het dorp liep. Op de kadastrale minuut uit 1811-1832 is de begrenzing van de historische bebouwing goed te zien. Het stratenpatroon komt overeen met de huidige indeling.
Verwachting	Op basis van het bureauonderzoek wordt geconcludeerd dat in het plangebied een middelhoge archeologische verwachting geldt voor resten uit de nieuwe tijd, gerelateerd aan de historische kern van Dinteloord. Het archeologisch relevante niveau voor vindplaatsen die verband houden met de historische kern is de top van overstromingsafzettingen, of een getij-oeverwal. Dit niveau is direct vanaf het maaiveld te verwachten. Resten uit deze periode kunnen bestaan uit een cultuurlaag, funderingsresten, muurwerk, water- of beerputten, en vondstmateriaal gerelateerd aan nieuwe tijds bewoning. De conservering van deze resten is waarschijnlijk matig vanwege verstoring door latere bebouwing.
Methode veldonderzoek	Conform het advies in § 2.8 en de gemeentelijke richtlijnen zijn 6 boringen in het plangebied gezet. De positie en maaiveldhoogtes van de boringen zijn ingemeten met behulp van GPS (nauwkeurigheid 1 cm). De boringen zijn beschreven conform de NEN 5104 en de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB 2.0). De boringen zijn digitaal beschreven.
Resultaten veldonderzoek	Tijdens het veldonderzoek is onder een geroerde laag een restant van een oude bouwvoor of cultuurlaag aangetroffen. De bodem aan de oostkant van het plangebied is verstoord.
Selectieadvies en aanbevelingen	Op basis van de resultaten van het hier gerapporteerde onderzoek lijkt de kans klein dat er intacte bewoningsresten aanwezig zijn en kan het plangebied worden vrijgegeven voor de geplande ingreep.

1. Aanleiding voor het onderzoek

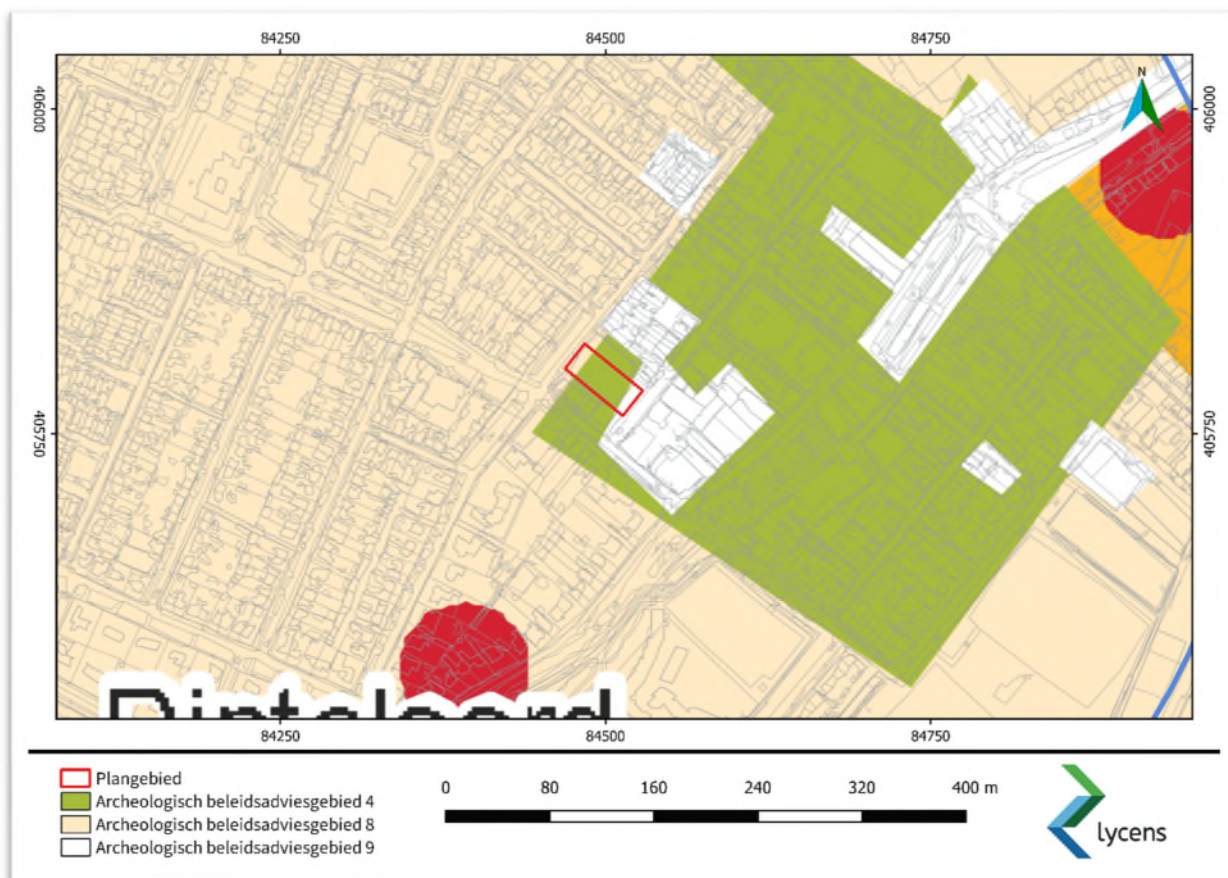
1.1. Onderzoekskader

In opdracht van BRO heeft Lycens een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (BO en IVO-O, verkennende fase) uitgevoerd met betrekking tot het plangebied Dinteloord, Westerstraat 56 (Afb. 1). Het onderzoek vindt plaats in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning. Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Dinteloord, tussen de Westerstraat, Zuideinde en de Westgroeneweg (zie § 1.2).

Op de beleidsadvieskaart van de gemeente Steenbergen valt het plangebied binnen drie verschillende zones (Afb. 2). Het middelste en grootste deel valt binnen 'Archeologisch beleidsadviesgebied 4'. Voor deze zone geldt een onderzoeksplicht bij een bodemverstoring met een minimum oppervlakte van 80 m² en een diepte van 30 cm. Het noordwestelijke deel van het plangebied valt binnen 'Archeologisch beleidsadviesgebied 8', met een onderzoeksplicht bij een minimale bodemverstoring met een oppervlakte van 10.000 m² en een diepte van 50 cm. Het zuidoostelijke deel van het plangebied valt binnen 'Archeologisch beleidsadviesgebied 9'. Deze zone is vrijgesteld van archeologisch onderzoek.¹ In het vigerende bestemmingsplan 'Kom Dinteloord' of andere versies zijn geen dubbelbestemmingen archeologie opgenomen, daarom zijn de vrijstellingsoppervlakten uit de gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart gebruikt in dit onderzoek. De oppervlakte van de geplande ingreep overschrijdt de vrijstellingsoppervlakte van 80 m² en de diepte van 30 cm, daarom is dit archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1), protocollen BRL SIKB 4002 (Bureauonderzoek) en 4003 (Inventariserend veldonderzoek) en het archeologiebeleid van de gemeente Steenbergen. Het onderzoek is uitgevoerd in juni van 2022.

¹ NL.IMRO.0851.dtlBPdinteloord-v001

Afb. 2. Uitsnede van de beleidsadvieskaart van de gemeente Steenbergen (bron: IDDS, 2015 kaart 6: Advies Archeologische Beleidskaart).

1.2. Huidige en toekomstige situatie op de onderzoekslocatie

Op dit moment is het plangebied in gebruik als bedrijf en is het grotendeels bebouwd. De opdrachtgever heeft het voornemen in het gebied de bestaande bebouwing te slopen en 16 nieuwbouw appartementen te realiseren op de locatie. Ook komt er ruimte voor parkeren (Afb. 3). De omvang en diepte van de ingrepen zijn ten tijde van schrijven van dit rapport nog niet exact bekend, maar de oppervlakte van de geplande nieuwbouw is zeker groter dan 80 m². De kans dat archeologische resten worden verstoord bij uitvoering van de plannen is aanwezig.

Afb. 3. Huidige (links) en toekomstige (rechts) situatie in het plangebied. (google maps en verbeelding nieuwe situatie aangeleverd door opdrachtgever).

1.3. Begrenzing onderzoeks- en plangebied

1.3.1. Begrenzing plangebied

In dit rapport wordt een onderscheid gemaakt tussen het plangebied en het onderzoeksgebied. Met het plangebied wordt het gebied bedoeld waarop de plannen van de opdrachtgever betrekking hebben. Binnen dit gebied kunnen eventueel aanwezige archeologische resten worden verstoord door de voorgenomen ingrepen (Afb. 1). Het plangebied beslaat kadastraal perceel DTO02 – F - 3477.

1.3.2. Begrenzing onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied omvat het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te verkrijgen van de eventueel aanwezige archeologische waarden. Het onderzoeksgebied is globaal gedefinieerd als een cirkel met een straal van 500 m rondom het plangebied en verschilt al naar gelang het te onderzoeken aspect. Historische, archeologische en aardwetenschappelijke gegevens uit dit gebied zijn relevant voor het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.

1.4. Doel van het onderzoek

Het doel van het bureauonderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en in de omgeving (onderzoeksgebied) van het plangebied. Op basis van de verkregen informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied opgesteld. Hierin wordt beschreven of er archeologische resten aanwezig (kunnen) zijn in het plangebied, wat de potentiële aard en omvang van de voorgenomen werkzaamheden zijn en of deze een bedreiging vormen voor het bodemarchief. Indien dit het geval is, wordt geadviseerd op welke wijze hiermee in het vervolgtraject van de plannen rekening dient te worden gehouden.

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen van de gespecificeerde verwachting.

1.5. Onderzoeksvragen

Voor het bureau- en inventariserend onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Wat is de bodemopbouw en zijn er aanwijzingen voor bodemverstoringen?
- Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten?
- Welke consequenties zal de uitvoering van het plan hebben op (eventueel) aanwezige archeologische resten?
- Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan dit bestaan?

2. Bureauonderzoek

2.1. Aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 1 Aardwetenschappelijke gegevens

Geologie ²	Getijdenafzettingen (Laagpakket van Walcheren) op kustveen (Hollandveen Laagpakket) op oudere getijdenafzettingen (Laagpakket van Wormer). Holoceen
Geomorfologie ³ (Afb. 4)	Niet gekarteerd – bebouwde kom. <i>Extrapolatie:</i> Code M72. Vlake van getijafzettingen of Code B72 Getij-oeverwal.
AHN ⁴ (Afb. 5)	Geulen en verhogingen zijn in de omgeving van het plangebied zichtbaar. De bebouwde kom van Dinteloord ligt hoger dan de omliggende gronden.
Bodem ⁵ (Afb. 6)	Niet gekarteerd – bebouwde kom. <i>Extrapolatie:</i> Code Mn35A. Kalrijke poldervaaggronden; lichte klei of Code Mn45A. Kalkrijke poldervaaggronden; zware klei.
Paleogeografie ⁶ (Afb. 7)	9000 v. Chr. Pleistocene zandgebieden, beneden 16 en 0 m -NAP 5500 v. Chr. Wadden en slikken: getijdenzone. 3850 v. Chr. Veengebied 1250 na Chr. Noord: Wadden en slikken: getijdenzone. Zuid: Kwelder 1500 na Chr. Kwelder 1850 na Chr. Bedijkte kwelders en riviervlakten: ingedijkt.
DINOloket	B43G0373, ca. 250 ten noordwesten van plangebied 0 – 2,7 m -mv Zandige klei Getijdegeul- en plaatafzettingen Holoceen 2,7 – 4,6 m -mv Hollandveen Holoceen 4,6 – 6 m -mv Zand, marien Midden-Holoceen 6 – 6,7 m Dekzand, Laat-Pleistoceen

Het plangebied ligt in het zeekleigebied van Noord-Brabant. De genese van dit landschap is grotendeels bepaald door de zee, die via krekken en geulen het land binnendringt en sedimenten afzette. Daarbij zijn slikken en kwelders gevormd. In de getijdenzone en omliggende relatief laaggelegen gebieden is tijdens het Vroeg-Holoceen een uitgestrekt veengebied ontstaan. Vanaf de 13^e eeuw na Chr. brak de zee op verschillende plaatsen door de strandwallen en vroege bedijkingen en veranderde het veengebied in een waddegebied. Het veen werd daarbij weggeslagen of bedekt met een kleipakket. In het nieuw gevormde getijdengebied wisselden getijgeulen, getij-oeverwallen en komgebieden elkaar af. Aan de dynamiek in het landschap kwam een einde met de bedijkingen vanaf de late middeleeuwen.

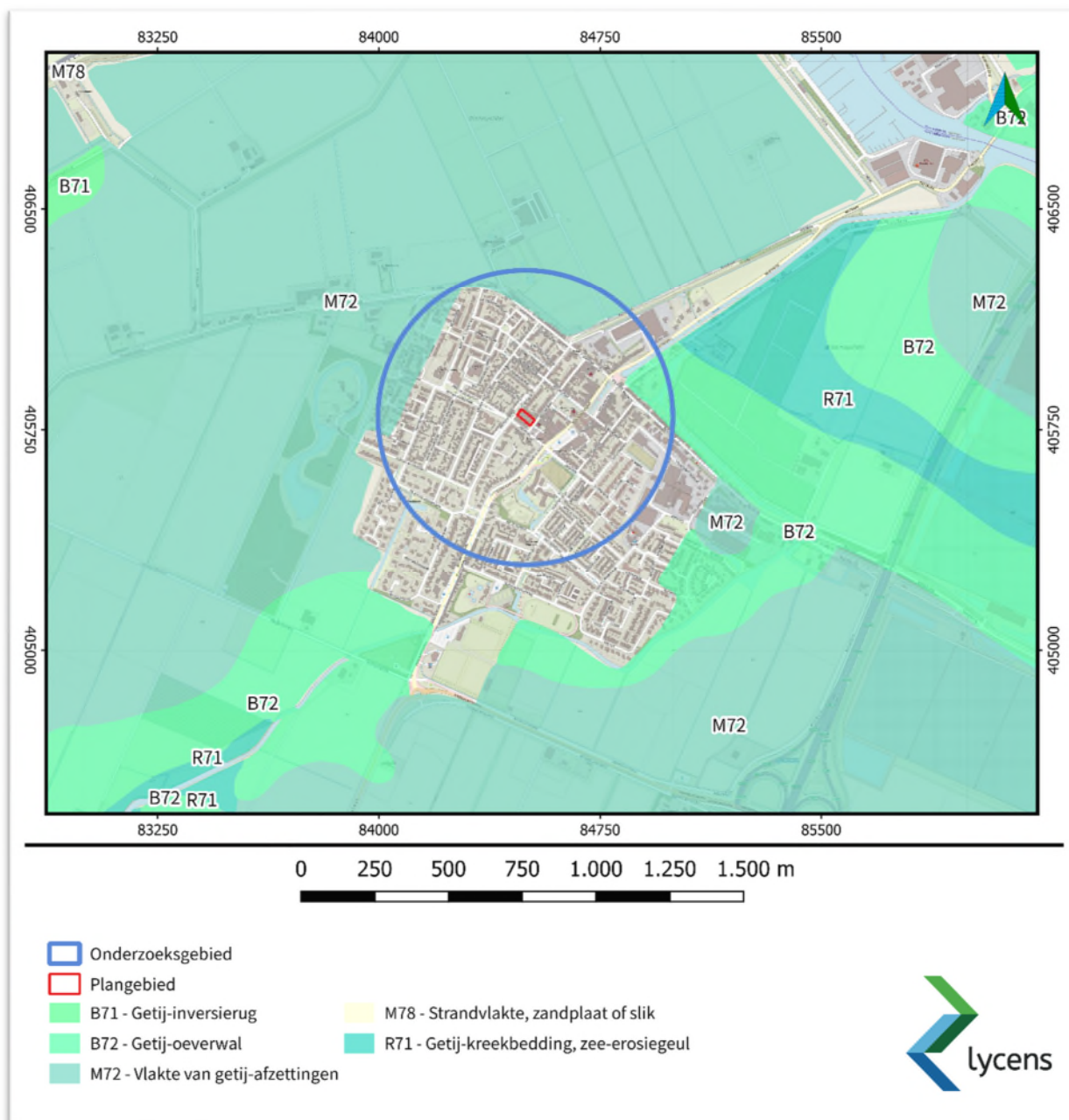
² Geologische kaart van Nederland 2021 <https://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen>

³ Geomorfologische kaart van Nederland 2021 <https://zoeken.cultuureerfgoed.nl>

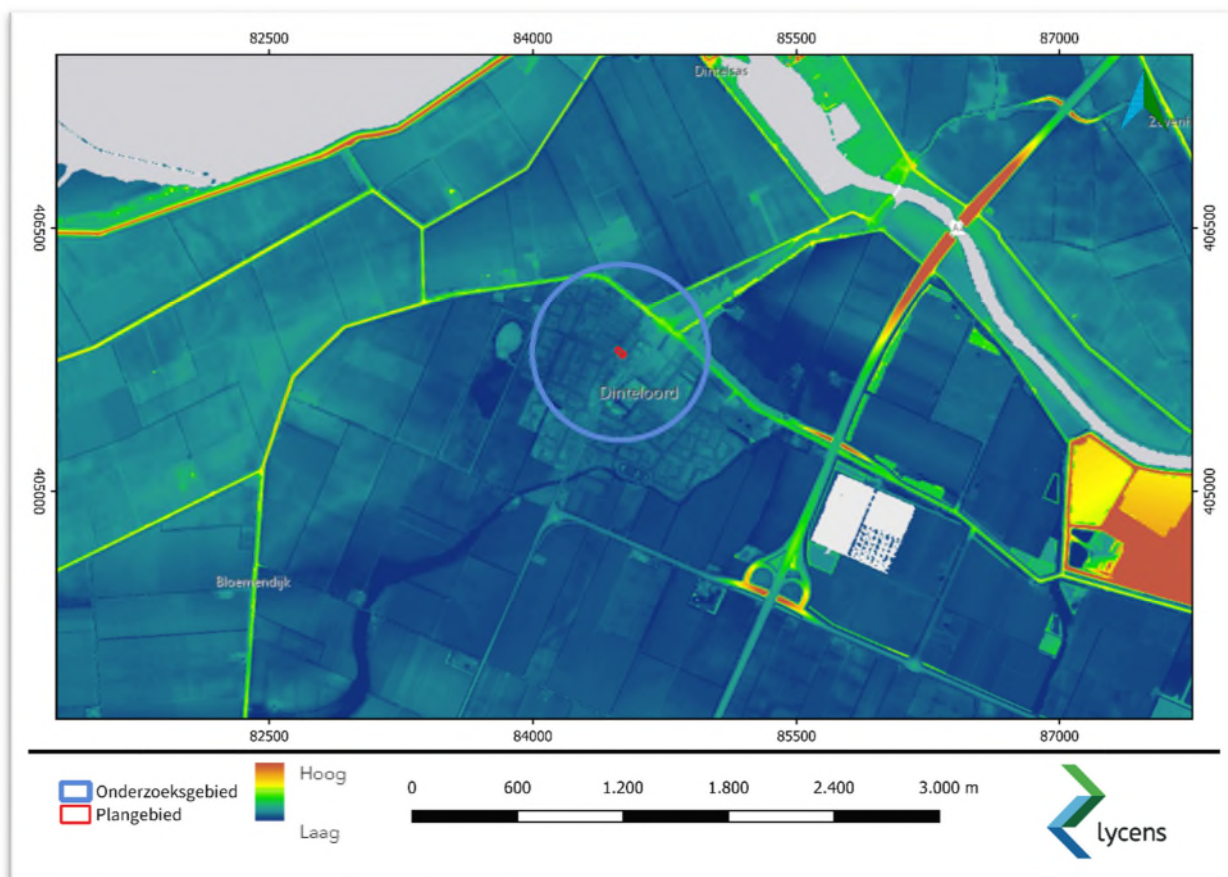
⁴ <http://www.ahn.nl>

⁵ Bodemkaart van Nederland 2021 <https://zoeken.cultuureerfgoed.nl>

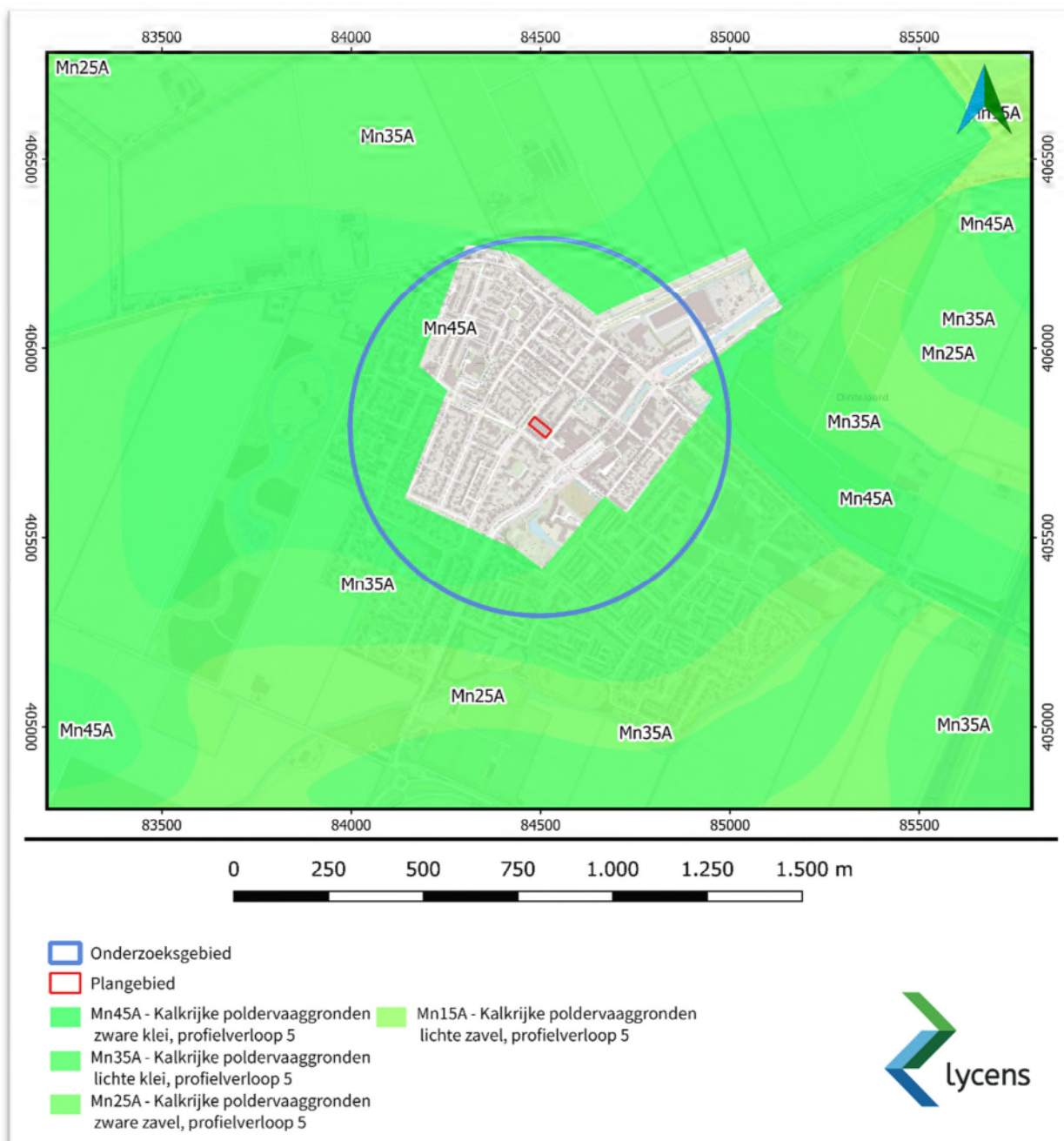
⁶ Vos & de Vries, 2013.

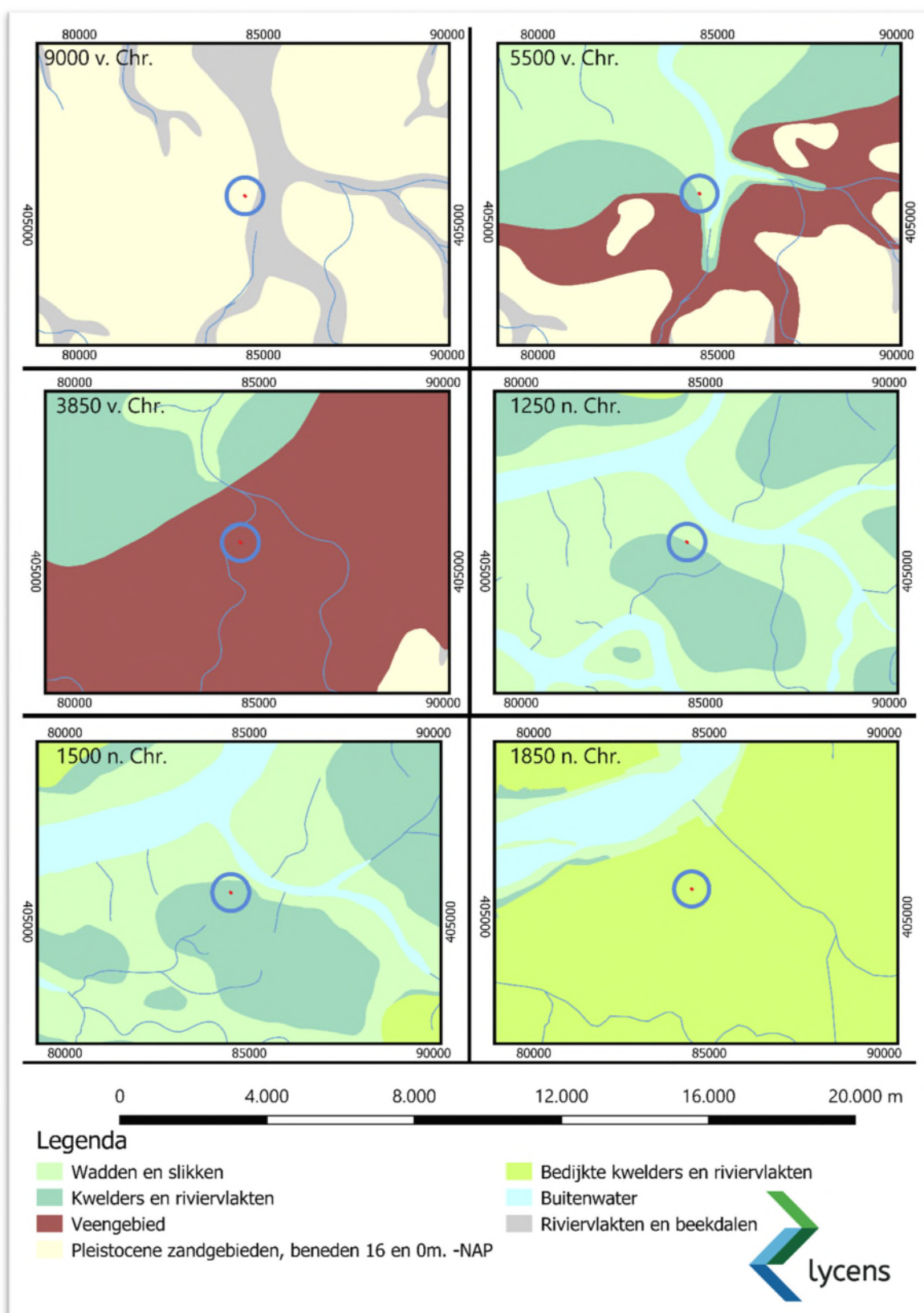
Afb. 4. Uitsnede van de geomorfologische kaart met het plangebied en de directe omgeving (bron: <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Afb. 5. Het plangebied en omgeving op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN4, ruw; bron: <https://www.ahn.nl>).

Afb. 6. Uitsnede van de bodemkaart met het plangebied en directe omgeving (bron: <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Afb. 7. Onderzoeks- en plangebied op de paleogeografische reconstructiekaart (bron: Vos & de Vries, 2013).

2.2. Bekende archeologische waarden

Gemeentelijke beleidskaart, cultuurhistoriekaart en waarden- en verwachtingenkaart

Volgens de archeologische beleidskaart van de gemeente Steenbergen ligt het plangebied binnen drie verschillende zones. Het middelste en grootste deel valt binnen 'Archeologisch beleidsadviesgebied 4'. Voor deze zone geldt een onderzoeksplicht bij een minimale bodemverstoring met een minimum oppervlakte van 80 m² en een diepte van 30 cm. Het noordwestelijke deel van het plangebied valt binnen 'Archeologisch beleidsadviesgebied 8', met een onderzoeksplicht bij een minimale bodemverstoring met een oppervlakte van 10.000 m² en een diepte van 50 cm. Het zuidoostelijke deel van het plangebied valt binnen 'Archeologisch beleidsadviesgebied 9'. Deze zone is vrijgesteld van archeologisch onderzoek.

Op de Kaart Inventarisatie Archeologie van de gemeente Steenbergen ligt het plangebied grotendeels in de 'zone Historische kernen'. De strook in het noordwesten ligt op deze kaart in een zone met lage archeologische verwachting en de strook in het zuidoostelijke deel in een zone zonder archeologische verwachting. De 'zone Historische kernen' komt ruimtelijk overeen met 'Archeologisch beleidsadviesgebied 4' van de beleidskaart (Afb. 2).

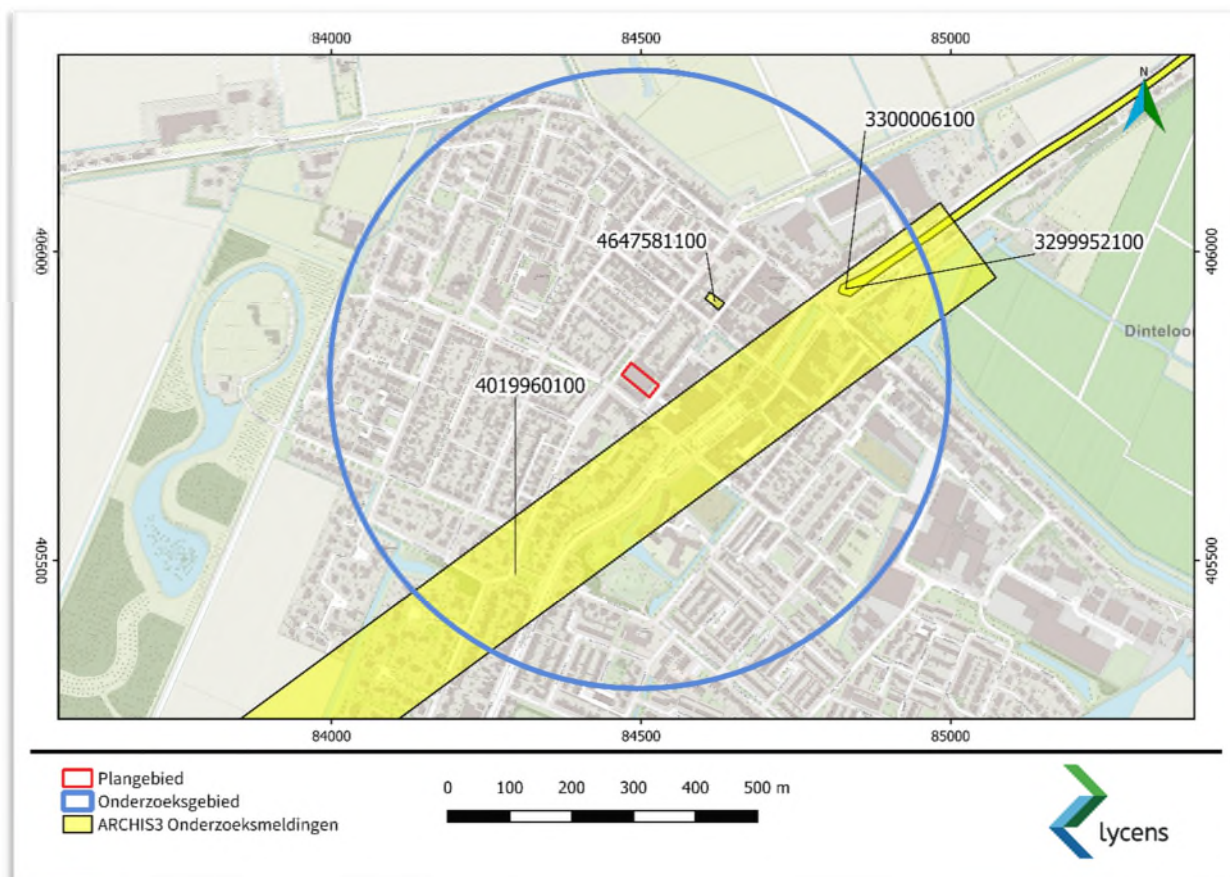
Archeologische waarden

Als onderdeel van het bureauonderzoek zijn de AMK (archeologische monumentenkaart) terreinen, archeologische waarnemingen en eerder uitgevoerd onderzoek (onderzoeksmeldingen) in het onderzoeksgebied geïnventariseerd (Afb. 8). De AMK-terreinen, de bekende archeologische waarnemingen en de onderzoeksmeldingen zijn geraadpleegd via ARCHIS⁷.

Archeologische monumenten (AMK-terreinen)

In het plangebied en de directe omgeving ervan zijn geen AMK-terreinen aangewezen.

⁷ <https://archis.cultureelerfgoed.nl>

Afb. 8. Onderzoeksmeldingen en vondstlocaties (bron: ARCHIS 3).

Onderzoekslocaties en waarnemingen

Binnen het plangebied staan geen onderzoeksmeldingen geregistreerd, binnen het onderzoeksgebied staan vier onderzoeksmeldingen geregistreerd. De beschikbare relevante resultaten van de onderzoeken worden in deze paragraaf kort besproken.

Tabel 2 Onderzoeksmeldingen (bron: ARCHIS3)

zaakidentificatie	toponiem	uitvoerder	meldingsdatum	type onderzoek
3299952100	-	RAAP Archeologisch Adviesbureau	15-09-2015	ABU
3300006100	-	RAAP Archeologisch Adviesbureau	15-09-2015	ABU
4019960100	-	Vestigia BV	02-11-2016	ABE
4647581100	-	Aeres Milieu	06-11-2018	ABU

Zaakwaarnemingen 3299952100 en 3300006100 betreffen het bureauonderzoek ten behoeve van baggerwerkzaamheden van een aantal waterwegen. Voor de Dinteloordse haven is daarbij vastgesteld dat er

een hoge kans is op het aantreffen van archeologische resten in het te baggeren slib. Deze locatie ligt op ca. 400 m ten noordoosten van onderhavig plangebied. De hoge verwachting betreft havenbeschoeiingen, scheepswrakken en huishoudelijk afval uit de middeleeuwen en nieuwe tijd.⁸

Zaakwaarneming 4019960100 betreft de archeologische begeleiding van de baggerwerkzaamheden in de Dinteloordse haven. Daarbij zijn geen archeologische resten aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een behoudenswaardige archeologische vindplaats. De objecten die zijn aangetroffen met historische betekenis zijn een deel van een roer, enkele muurresten en een lepel, die zo goed als zeker allen dateren uit de 20^e eeuw.⁹

Zaakwaarneming 4647581100 betreft een bureauonderzoek voor een plangebied op ca. 170 m ten noordwesten van onderhavig plangebied. Daarbij is een hoge verwachting opgesteld voor resten uit de nieuwe tijd en een lage archeologische verwachting voor alle overige periodes.

Er zijn geen vondstmeldingen bekend uit het plangebied of de directe omgeving van het plangebied.

2.3. Archeologie

De jager-verzamelaars uit het laat-paleolithicum en mesolithicum hadden een voorkeur voor hoger landschapseenheden in de nabijheid van water. Op basis van paleogeografische reconstructiekaarten lag het plangebied in deze periode in een dekzandgebied nabij een beekdal. Het dekzand ligt tegenwoordig op 6 – 8 m diepte en er zijn geen vondsten uit de steentijd bekend in de omgeving. Vanaf het midden- en laat-neolithicum vond veenvorming plaats. Bewoning vanaf het neolithicum is in de omgeving alleen op strandwallen en langs de mondingen van de Schelde en de Maas teruggevonden. Aan het eind van de 13^e eeuw brak de zee op verschillende plaatsen door de strandwallen en vroege bedijkingen heen en veranderde het veengebied in een waddegebied. In de volgende eeuwen heeft dit gebied talrijke overstromingen gekend, waarbij uiteindelijk het veenpakket werd weggeslagen of door een kleipakket werd bedekt. Met de bedijkingen en inpoldering werd het landschap langzaamaan weer bewoonbaar gemaakt (zie § 2.4). Vooralsnog zijn er geen archeologische vondsten bekend uit de omgeving van het plangebied. Het gebied was waarschijnlijk te nat voor bewoning vanaf het midden- en laat-neolithicum. Pas na de veenontginning/bedijking van het gebied is bewoning weer mogelijk.

2.4. Historische waarden

Tot in de late middeleeuwen bleef de regio waarin het plangebied ligt een uitgestrekt veengebied, hier en daar doorsneden door een veenstroompje en door grotere rivieren. Vanaf ongeveer 1000 na Chr. begonnen de boeren het veen te ontginnen. Door inklinking ten gevolge van veenontginning en veenwinning werd het gebied kwetsbaar voor zeeïnslagen, en meerdere overstromingen hebben plaatsgevonden in de decennia na 1000 na Christus. De overstromingen van de St. Elizabethsvloed en daarna hebben grote gevolgen gehad, delen van het landschap werden weggeslagen en/of kwamen onder een kleidek te liggen. Om zich tegen de overstromingen te beschermen werden dijken aangelegd. Het initiatief voor het bedijken van een nieuwe polder lag vaak bij één van de grootgrondbezitters in de omgeving. Deze heren namen vóór de bedijking een landmeter in de arm die

⁸ Verhoeven, 2015.

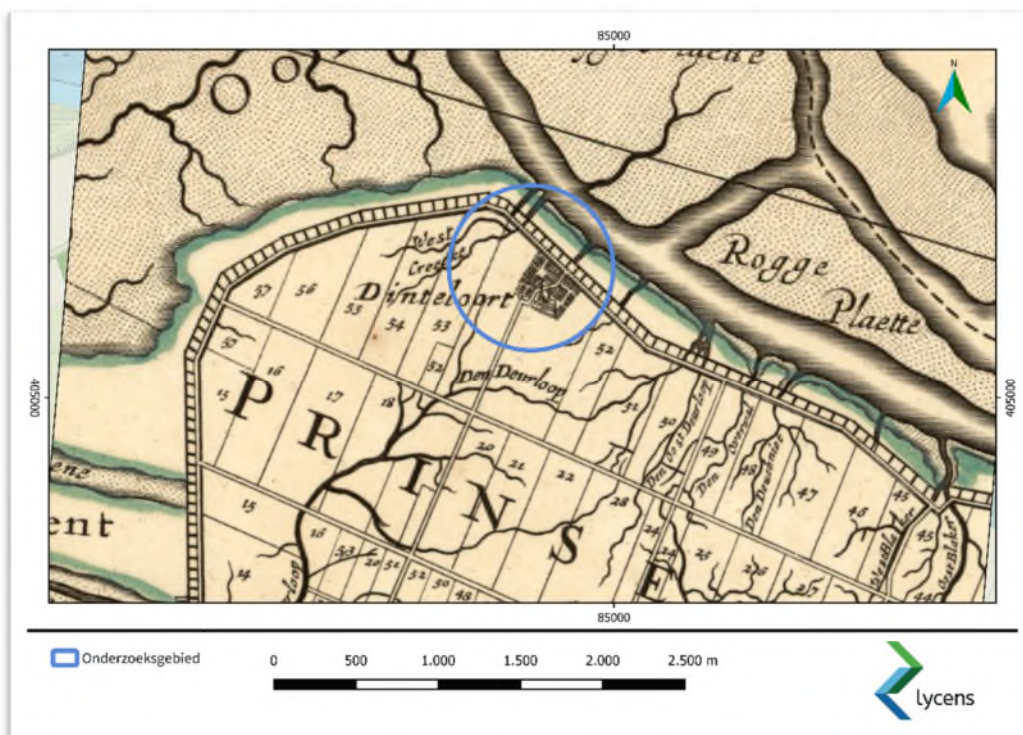
⁹ Weerheijm & Visser, 2017.

het tracé van de dijk bepaalde en die vaak ook een plan voor de wegenstructuur en de verkaveling maakte. Het resultaat was een doordacht en rationeel ingericht landschap, dat vaak in grote lijnen onveranderd is gebleven. De polder Prinsenland, waar het plangebied binnen ligt, is ook op deze manier aangelegd in 1605. Op de kaart van 'Zelandia' uit 1587 is te zien dat Dinteloord nog niet bestond (Afb. 9). Op de kaart van Nicoaes Jansz. Ottens uit 1719-1725 is het dorp inmiddels wel zichtbaar (Afb. 10). Dinteloord werd aangelegd in het patroon van een zogeheten 'voorstraatdorp'. Het dorp ontstond rond een dubbele Voorstraat, aan weerskanten van een oude kreek die door het dorp liep.

Op de kadastrale minuut uit 1811-1832 is de begrenzing van de historische bebouwing goed te zien (Afb. 11). Het stratenpatroon komt overeen met de huidige indeling. Het plangebied lag toen in de zuidwesthoek van het dorp en besloeg de onbebouwde percelen 45 en 48 en de bebouwde percelen 46, 47 en 49. In de oorspronkelijke aanwijzende tafel staan percelen 45 en 48 geregistreerd als tuin. Perceel 46 en 49 zijn een huis met erf en perceel 47 staat geregistreerd als huis. Op de kaart uit 1904 komt er bebouwing bij in de tuin van het zuidelijke perceel (Afb. 12). Deze situatie blijft onveranderd tot de kaart uit 1940, als zo goed als het gehele plangebied bebouwd raakt met het gebouw dat ook tegenwoordig nog aanwezig is (Afb. 13).

Afb. 9. Het onderzoeksgebied op een kaart van Zelandia uit 1587 (bron: <https://www.oldmapsonline.org/>)

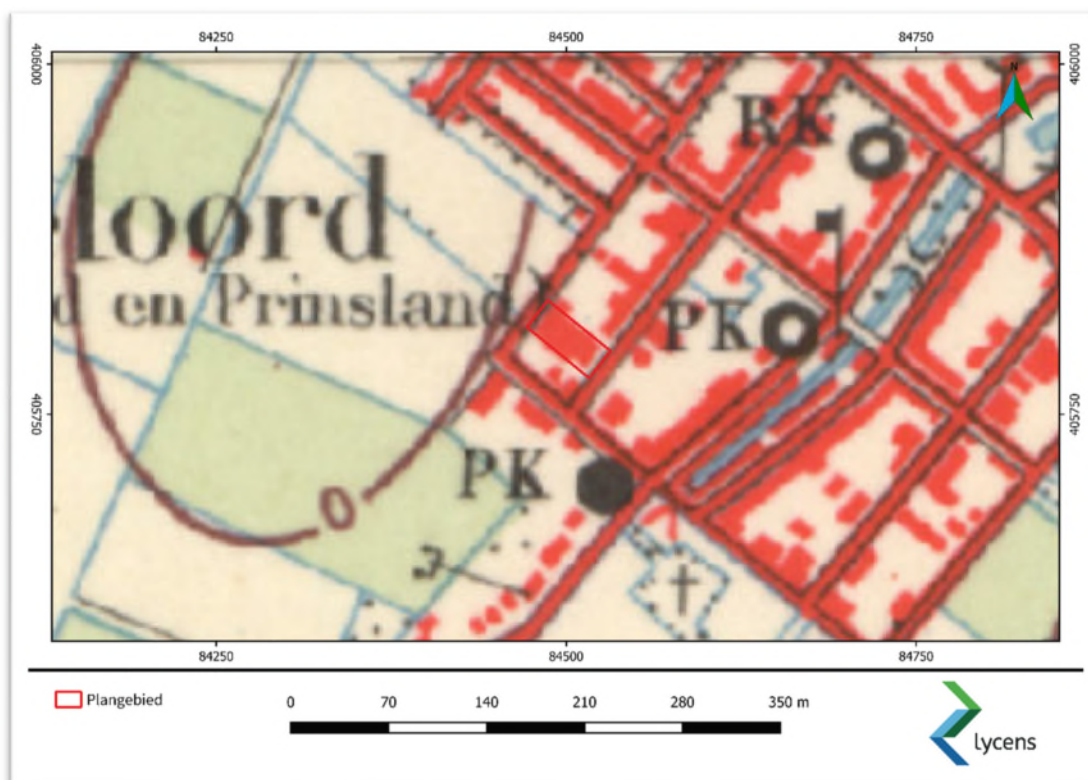
Afb. 10. Het onderzoeksgebied op een kaart van Nicolaes Jansz. Ottens uit 1719-1725 (bron: <https://www.oldmapsonline.org/>)

Afb. 11. Het plangebied op een uitsnede van de kadastrale minuut 1811-1832. Sectie F Blad 01 (bron: <http://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

Afb. 12. Het plangebied op een topografische kaart uit 1904 (bron: <http://www.topotijdreis.nl>).

Afb. 13. Het plangebied op een topografische kaart uit 1940 (bron: <http://www.topotijdreis.nl>).

2.5. Bekende verstoringsen

Binnen het plangebied heeft een olietank gelegen die inmiddels is gesaneerd. De tank lag in de zuidoosthoek van het plangebied. Tegenwoordig is in de zuidelijke hoek van het plangebied nog een ondergrondse benzinetank aanwezig. Op dit moment is het plangebied grotendeels bebouwd. Bij de bouw van dit gebouw is de bodem verstoord tot onbekende diepte.

2.6. Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op basis van het bureauonderzoek wordt geconcludeerd dat in het plangebied een middelhoge archeologische verwachting geldt voor resten uit de nieuwe tijd, gerelateerd aan de historische kern van Dinteloord. De archeologische verwachting wordt hieronder per periode gespecificeerd.

Laat-paleolithicum – vroeg neolithicum

In deze periode waren verhogingen in het landschap nabij water aantrekkelijke plaatsen voor (tijdelijke) bewoning. Het plangebied lag in het laat-paleolithicum t/m vroeg neolithicum in een dekzandlandschap, nabij een beekdal. Het is niet bekend of het plangebied op een verhoging lag. Dit niveau wordt in het plangebied op 6 – 8 m beneden maaiveld verwacht waardoor het niveau niet of minimaal wordt verstoord. Dit vertaalt zich naar een onbekende archeologische verwachting.

Neolithicum – late middeleeuwen

In deze periode veranderde het landschap in een getijdegebied, dat uiteindelijk overgroeid raakte met veen. Het veenlandschap werd in de loop van de middeleeuwen kwetsbaar voor zeeinslagen door ontginning en veenwinning. Bewoning vond alleen op strandwallen en langs de mondingen van de Schelde en de Maas plaats. Deze zijn niet in het plangebied aanwezig.

Voor de periode neolithicum – late middeleeuwen geldt daarom een lage archeologische verwachting.

Nieuwe tijd

In de nieuwe tijd, in 1605, werd het gebied waarin Dinteloord ligt ingepolderd. Op de oevers van een kreek werd een dubbele Voorstraat aangelegd en van daaruit ontstond de historische kern van Dinteloord. Het plangebied ligt binnen de begrenzing van de historische kern. Volgens historisch kaartmateriaal hebben in ieder geval drie gebouwen in het plangebied gestaan voorafgaand aan de huidige bebouwing.

Voor de periode nieuwe tijd geldt daarom een middelhoge archeologische verwachting. Het archeologisch relevante niveau voor vindplaatsen die verband houden met de historische kern is de top van overstromingsafzettingen, of een getij-oeverwal. Dit niveau is direct vanaf het maaiveld te verwachten. Resten uit deze periode kunnen bestaan uit een cultuurlaag, funderingsresten, muurwerk, water- of beerputten, en vondstmateriaal gerelateerd aan nieuwe tijds bewoning. De conservering van deze resten is waarschijnlijk matig vanwege verstoring door latere bebouwing.

De archeologische verwachting dient te worden getoetst door middel van het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek (verkenkende fase). Hierbij worden 6 boringen in het plangebied gezet. Het is niet bekend in hoeverre de huidige bebouwing het archeologisch relevante niveau heeft verstoord. Dit dient door middel van

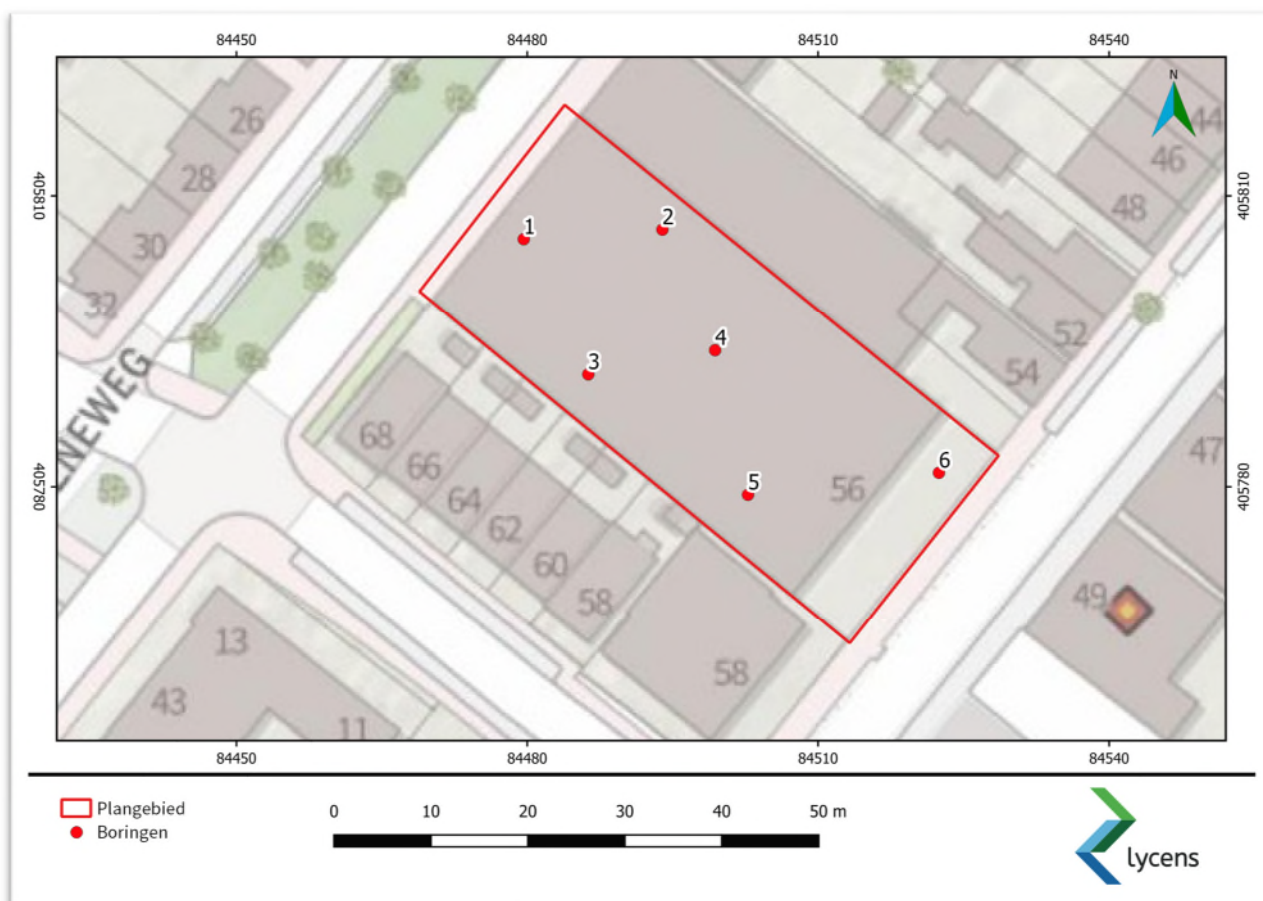
booronderzoek te worden vastgesteld. De boringen worden gezet tot 30 cm in de onverstoorde natuurlijke ondergrond.

3. Resultaten veldonderzoek

3.1. Beschrijving onderzoeksmethode

- Boormateriaal: Edelman Ø 7 cm en guts Ø 3 cm
- Waarnemingsmethode: Blote oog.
- Boordichtheid: 6 boringen, minimale aantal per locatie
- Coördinaten boorpunten: Boring 6 ingemeten met GPS (nauwkeurigheid 1 - 3 cm), 1 t/m 5 meetlint
- Z-waarden: Boring 6 bepaald met behulp van GPS (nauwkeurigheid 1 - 3 cm), 1 t/m 5 5 cm hoger dan bij B6
- Beschrijving conform ASB 5.2 en NEN5104;
- Documentatie van de beschrijving digitaal (zie bijlage 1).

Conform het advies in § 2.8 zijn 6 boringen in het plangebied gezet. De positie en maaiveldhoogtes van de boringen zijn ingemeten met behulp van GPS (nauwkeurigheid 1 cm). De boringen zijn beschreven conform de NEN 5104 en de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB 2.0). De boringen zijn digitaal beschreven (zie bijlage 1).

Afb. 14. Locaties uitgevoerde boringen (bron achtergrondkaart: PDOK).

3.2. Beschrijving onderzoeksresultaten

Het veldonderzoek is uitgevoerd op 29 juni 2022. Aangezien het gehele plangebied verhard was, zijn door een betonboorder gaten gemaakt in de vloer om het booronderzoek mogelijk te maken. Het archeologische veldwerk is gelijktijdig uitgevoerd met het milieukundig bodemonderzoek. Boringen 1 tot en met 5 zijn binnen uitgevoerd, boring 6 buiten. De boorprofielen van de boringen zijn opgenomen in Bijlage 1. De laagoppeenvolging van boven naar beneden kan als volgt worden beschreven: Onder de betonplaat van 0,15 m dik is tot een diepte van circa 0,3 tot 0,5 m beneden maaiveld een geroerde laag aangetroffen, die bestaat uit matig siltige, matig humeuze klei met schelpresten en puin. Hieronder is in boringen 1 tot en met 5 een restant van een cultuurlaag of oude bouwvoor aanwezig met een dikte van 0,15 tot 0,55 m. In deze laag van matig tot sterk siltige, zwak humeuze klei zijn houtskoolresten, puin en een enkel fragmentje roodbakkerd aardewerk uit de nieuwe tijd gevonden. Bij boring 5 is onder de vergraven laag een puinlaag van 0,2 m dik aanwezig, met daaronder de oude bouwvoor van 0,3 m.

De bouwvoor gaat over in getijdeafzettingen van uiterst siltige klei met schelpresten en kleilaagjes of kleilig zeer fijn zand. Boring 4 is doorgezet tot een diepte van 4 m, omdat hier een peilbuis is geplaatst; hier is vanaf 3,7 m beneden maaiveld amorf veen aanwezig.

Ter plaatse van boring 6 heeft een olietank gestaan, de bodem is hier recent gesaneerd. Tot een diepte van 1,75 m is de grond afgegraven en weer aangevuld. Op dit moment is in het plangebied nog een olietank aanwezig in de zuidpunt van het gebouw, vlakbij archeologische boring 5. In het kader van het milieukundig bodemonderzoek zijn rond deze olietank enkele boringen uitgevoerd. Hierbij is geen puinlaag aangetroffen, waardoor kan worden gesteld dat de puinlaag van boring 5 een geringe omvang heeft.

De top van de aangetroffen oude bouwvoor is verstoord en opgenomen in de bovengelegen geroerde laag. Aan de oostkant van het plangebied, ter hoogte van boring 6, is de bodem verstoord tussen het huidige gebouw en de straat. Hier zijn eventuele archeologische resten van de historische bebouwing, die voornamelijk in deze strook aanwezig was, niet meer aanwezig.

4. Conclusie en aanbevelingen

4.1. Conclusies

Op basis van het bureauonderzoek is geconcludeerd dat in het plangebied een middelhoge archeologische verwachting geldt voor resten uit de nieuwe tijd, gerelateerd aan de historische kern van Dinteloord. In het verleden hebben aan de oostkant van het plangebied huizen gestaan, deze zijn aanwezig op de kadastrale minuut van 1832. Aan het begin van de 20^e eeuw is achter deze huizen een schuur of ander bijgebouw aanwezig. Tijdens het veldonderzoek is een oude bouwvoor aangetroffen waarin puin, houtskool en een fragmentje aardewerk is gevonden. De top van deze bouwvoor is geroerd, waardoor eventueel aanwezige archeologische resten mogelijk niet meer intact zijn. In een strook aan de Westerstraat is de bodem diep verstoord bij een sanering. Hier zijn geen resten meer aanwezig van de historische bebouwing die daar heeft gestaan.

4.2. Beantwoording onderzoeksvragen

Wat is de bodemopbouw en zijn er aanwijzingen voor bodemverstoringen?

Uitgaande van de bij het bureauonderzoek gebruikte bronnen bestaat de laagopeenvolging binnen het plangebied uit getijdeafzettingen van zandige klei op veen en vanaf een diepte van circa 6 m beneden maaiveld dekzand. Dit beeld is bevestigd tijdens het veldonderzoek, waar in boring 4 op een diepte van 3,7 m beneden maaiveld veen is aangetroffen. De top van de bodem is vergraven, waarschijnlijk bij de bouw van het huidige gebouw. Aan de zuidoostkant van het plangebied, aan de Westerstraat, is de bodem verstoord vanwege een bodemsanering.

Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten?

Er is tijdens het veldonderzoek onder de geroerde bovengrond een mogelijke restant van een oude bouwvoor gevonden. Hierin is puin, houtskool en een fragmentje aardewerk aangetroffen. De top van deze laag is waarschijnlijk vergraven.

Welke consequenties zal de uitvoering van het plan hebben op (eventueel) aanwezige archeologische resten?

Op basis van het bureauonderzoek is geconcludeerd dat in het plangebied een middelhoge archeologische verwachting geldt voor resten vanaf 1605, toen het gebied werd ingepolderd en Dinteloord werd gesticht. De historische bebouwing in het plangebied stond aan de oostkant, aan de straat. De bodem is hier verstoord, waardoor de kans op de aanwezigheid van intacte resten klein is.

Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan dit bestaan?

De kans op het aantreffen van intacte bewoningssporen of gebouwfunderingen in het plangebied is klein. Met name doordat de strook aan de Westerstraat, waar historische bebouwing heeft gestaan, reeds verstoord is. Bovendien is de top van de aangetroffen bouwvoor geroerd tijdens de bouw van het huidige bedrijfspand. Voor de aanbevelingen zie § 4.3.

4.3. Selectieadvies

Op basis van de resultaten van het hier gerapporteerde onderzoek lijkt de kans klein dat er intacte bewoningsresten aanwezig zijn en kan het plangebied worden vrijgegeven voor de geplande ingreep.

Ook in een vrijgegeven plangebied bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Op grond van artikel 5.10 van de Erfgoedwet 2016 dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de gemeente, provincie of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Over de bevindingen en aanbevelingen uit dit onderzoek dient contact opgenomen te worden met de bevoegde overheid, in dit geval de gemeente Steenbergen.

Literatuur

- Bosch, J.H.A., 2008: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1 Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2.* (Deltares-rapport | 2008-U-R0881/A.) Deltares, Utrecht.
- IDDS, 2015: *Kaart 6: Advies Archeologische Beleidskaart, kaartbijlage 6*, Noordwijk.
- Verhoeven, M.P.F., 2015: *Plangebied Mark-Vlietsysteem, gemeenten Steenbergen en Roosendaal: archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek.* (RAAP-Notitie 5210). RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Vos, P.L. & S. de Vries, 2013: *2e generatie palaeogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0).* Deltares, Utrecht.
- Weerheijm, W.J. & C.A. Visser, 2017: *Baggeren Mark-Vliet systeem, gemeente Steenbergen Een Archeologische Begeleiding.* Vestigia BV, Amersfoort.

Geraadpleegde websites

webadres	laatst bezocht op
➤ https://www.archisarchief.cultureelerfgoed.nl	23-06-2022
➤ http://www.bodemloket.nl	23-06-2022
➤ https://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens	23-06-2022
➤ https://www.dinoloket.nl/nomenclator-ondiep	23-06-2022
➤ https://www.zoeken.cultureelerfgoed.nl	23-06-2022
➤ http://www.ahn.nl	23-06-2022
➤ http://www.pdok.nl	23-06-2022
➤ http://www.topotijdreis.nl	23-06-2022
➤ https://www.oldmapsonline.org/	23-06-2022

Lijst van afbeeldingen

Afb. 1.	Ligging plangebied en globale begrenzing onderzoeksgebied (bron achtergrondkaart: PDOK).	5
Afb. 2.	Uitsnede van de beleidsadvieskaart van de gemeente Steenbergen (bron: IDDS, 2015 kaart 6: Advies Archeologische Beleidskaart).	9
Afb. 3.	Huidige (links) en toekomstige (rechts) situatie in het plangebied. (google maps en verbeelding nieuwe situatie aangeleverd door opdrachtgever).	10
Afb. 4.	Uitsnede van de geomorfologische kaart met het plangebied en de directe omgeving (bron: https://zoeken.cultureelerfgoed.nl).	13
Afb. 5.	Het plangebied en omgeving op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN4, ruw; bron: https://www.ahn.nl).	14
Afb. 6.	Uitsnede van de bodemkaart met het plangebied en directe omgeving (bron: https://zoeken.cultureelerfgoed.nl).	15
Afb. 7.	Onderzoeks- en plangebied op de paleogeografische reconstructiekaart (bron: Vos & de Vries, 2013).	16
Afb. 8.	Onderzoeksmeldingen en vondstlocaties (bron: ARCHIS 3).	18
Afb. 9.	Het onderzoeksgebied op een kaart van Zelandia uit 1587 (bron: https://www.oldmapsonline.org/)	20

Afb. 10.	Het onderzoeksgebied op een kaart van Nicolaes Jansz. Ottens uit 1719-1725 (bron: https://www.oldmapsonline.org/)	21
Afb. 11.	Het plangebied op een uitsnede van de kadastrale minuut 1811-1832. Sectie F Blad 01 (bron: http://zoeken.cultureelerfgoed.nl)	21
Afb. 12.	Het plangebied op een topografische kaart uit 1904 (bron: http://www.topotijdreis.nl)	22
Afb. 13.	Het plangebied op een topografische kaart uit 1940 (bron: http://www.topotijdreis.nl)	22
Afb. 14.	Locaties uitgevoerde boringen (bron achtergrondkaart: PDOK)	25

Lijst van tabellen

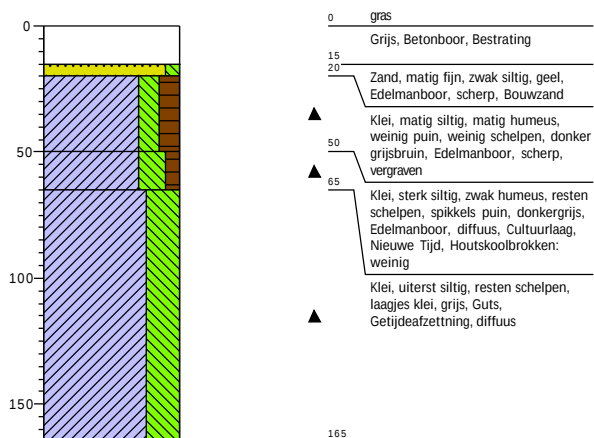
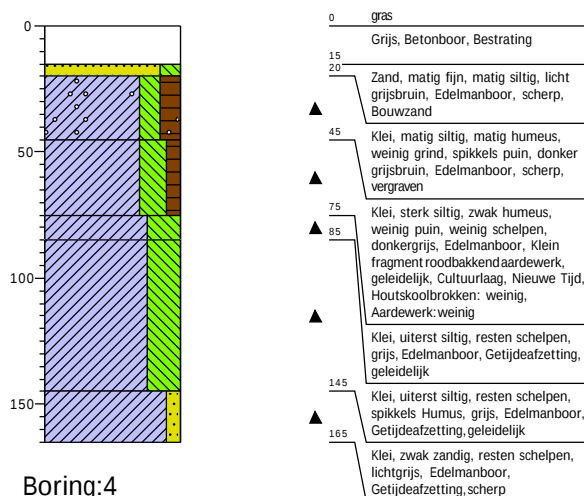
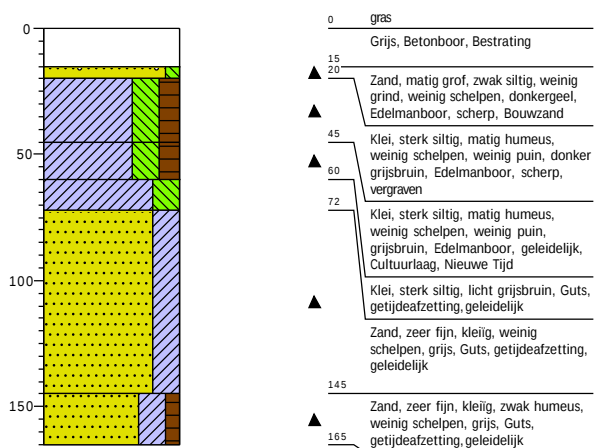
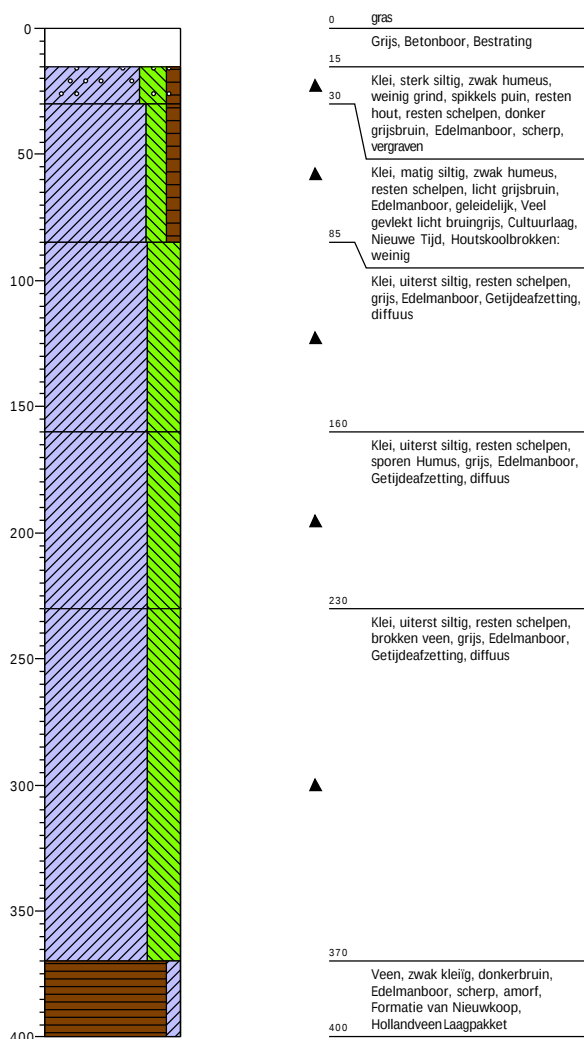
Tabel 1 Aardwetenschappelijke gegevens	12
Tabel 2 Onderzoeksmeldingen (bron: ARCHIS3)	18

Lijst van bijlagen

Bijlage 1	Boorprofielen	30
-----------	---------------	----

Bijlage 1

Boorprofielen

Boring:1
 Referentievlak: N.A.P.
 Maaiveldhoogte: 0.27
Boring:2
 Referentievlak: N.A.P.
 Maaiveldhoogte: 0.27
Boring:3
 Referentievlak: N.A.P.
 Maaiveldhoogte: 0.27
Boring:4
 Referentievlak: N.A.P.
 Maaiveldhoogte: 0.27

Projectcode: 2022-0023-006_EG

Projectnaam: Dinteloord, Westerstraat 56

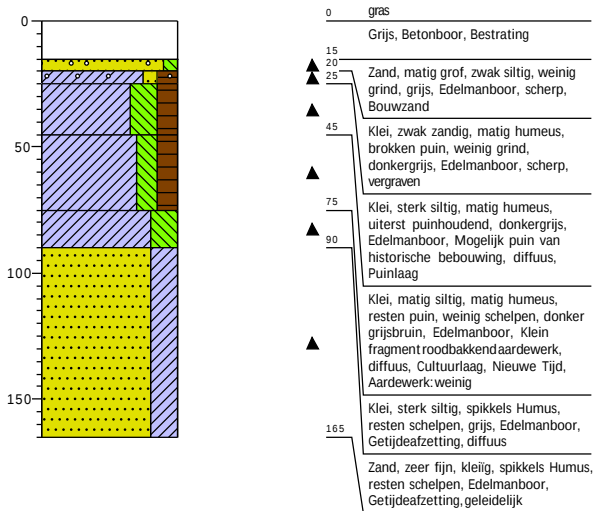
Boormeester: Mirjam Soldaat

Projectleider: Adriana Bakker

Schaal: 1: 30

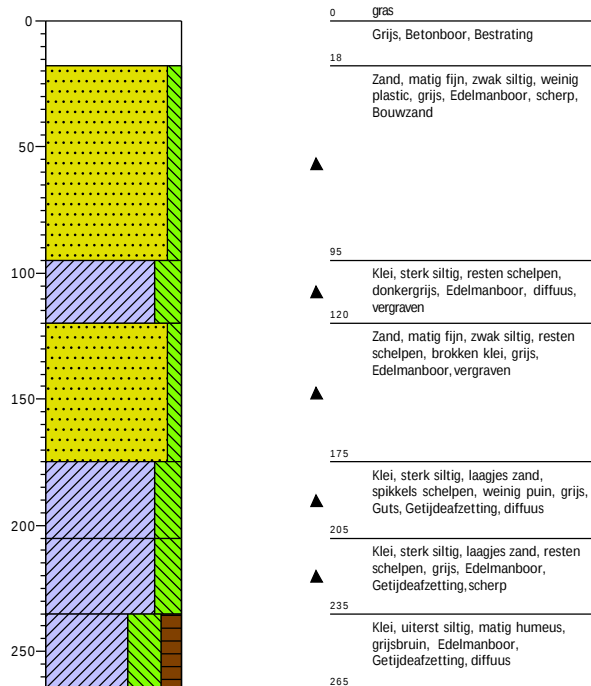
Boring:5

Referentievlak: N.A.P.
Maaiveldhoogte: 0.27

Boring:6

Referentievlak: N.A.P.
Maaiveldhoogte: 0.22

Projectcode: 2022-0023-006_EG

Projectnaam: Dinteloord, Westerstraat 56

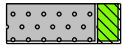
Boormeester: Mirjam Soldaat

Projectleider: Adriana Bakker

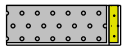
Schaal: 1: 30

Legenda (conform NEN 5104)

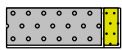
grind

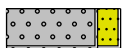
Grind, siltig

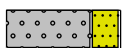
Grind, zwak zandig

Grind, matig zandig

Grind, sterk zandig

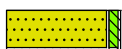

Grind, uiterst zandig

zand

Zand, kleiig

Zand, zwak siltig

Zand, matig siltig

Zand, sterk siltig

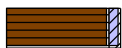

Zand, uiterst siltig

veen

Veen, mineraalarm

Veen, zwak kleiig

Veen, sterk kleiig

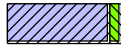

Veen, zwak zandig

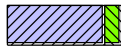

Veen, sterk zandig

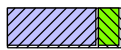
klei

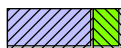
Klei, zwak siltig

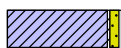
Klei, matig siltig

Klei, sterk siltig

Klei, uiterst siltig

Klei, zwak zandig

Klei, matig zandig

Klei, sterk zandig

leem

Leem, zwak zandig

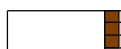

Leem, sterk zandig

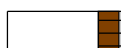
overige toevoegingen

zwak humeus

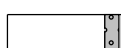
matig humeus

sterk humeus

zwak grindig

matig grindig

sterk grindig

geur

○ geen geur

◐ zwakke geur

◑ matige geur

◒ sterke geur

◐ uiterste geur

olie

□ geen olie-water reactie

◐ zwakke olie-water reactie

◑ matige olie-water reactie

◒ sterke olie-water reactie

◐ uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

◐ >0

◑ >1

◒ >10

◐ >100

◑ >1000

◒ >10000

monsters

◐ geroerd monster

◑ ongeroerd monster

◐ volumering

overig

▲ bijzonder bestanddeel

◐ Gemiddeld hoogste grondwaterstand

◑ grondwaterstand

◒ Gemiddeld laagste grondwaterstand

slib

water